

İSLÂM TOPLUM DİNİDİR!*

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!..

Cumanız mübarek olsun... Allah nice nice mübarek günlere, gecelere, aylara, yıllara, uzun ömürlere sıhhat afiyetle erdirsin... İki cihanda aziz ve bahtiyar olun.

Size yine Avrupa'dan sesleniyorum. Size kucaklar dolusu sevgiler, selamlar...

Türkiye'yi buradaki yayınlardan, televizyonlardan meraklanıyoruz,takip ediyoruz. Bu televizyonları biraz fazla seyretme imkânı bulunca dikkatimi bir şey çekti; hep böyle kanlı- bıçaklı, acılı, korkunç, hatta belki çocuk eğitimi bakımından ekranlara bile getirilmemesi gereken sahneler...

İki kardeş beraber içmişler, birisi ötekisini bıçaklamış, ihtiyar bir dede bir nineyi bıçaklamış, sonra kuyuya inmiş. Hep böyle şeyler duyunca bunların hepsinin kökeninde, İslâm'dan uzaklaşmanın toplumda ne kadar büyük yıkıntılar meydana getirdiğini söyleyebiliriz. Temelinde o var. İslâm'dan uzaklaşınca insanlar çok korkunç, çok acımasız, çok gaddar oluyor.

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Ben bu acılı haberleri duydukça esef ediyorum, üzülüyorum. Yâni düşünün ki, iki kardeş beraber içki alemi yapıyorlar, sonra birisi ötekisini öldürüyor. Kardeşlik, bir insanın kardeşine karşı muhabbeti ne kadar kıymetli bir şey... Demek ki, İslâm olmayınca bu olmuyor. Tabii bir de içki içince, akıl şuur gidiyor, ne yaptığını bilmiyor. Ama hepsi İslâm'dan uzaklaşmaktan kaynaklanıyor.

Bir de kötü âkıbet... Bir insan nihayet ömrü bittiği zaman, eceli geldiği zaman, sonunda ölecek ama, iyi bir âkıbete nâil olup, güzel bir şekilde ahirete geçmek var; bir de kötü bir şekilde, sû-i hâtîme dediğimiz şekilde ahirete geçmek var, tabii o çok acı bir şey... Allah cümlemize hayırlı, sıhhatli, afiyetli, huzurlu, rızâsına uygun, mutlu, bahtiyar hayatlar nasib etsin, hüsn-ü hâtîmeler ihsân eylesin...

Onun için bu sohbetimde, bizim hadis kitabımız *Râmûzü'l- Ehâdîs*'ten sürur ile, sevinç ile başlayan hadis-i şeriflerden okuyayım dedim. Hattâ, "Türkiye'ye dönünce de, radyo ve televizyonlarımızda biraz sevgiyle, sevinçle, neşeyle ilgili programları çok yapalım!" diye hatırıma geldi. Şimdi birinci hadis- i şeriften böylece başlıyorum.

a. Salât ü Selâmı Çok Eylemek

İlk okuyacağım hadis-i şerif, Hazret-i Aişe-i Sıddîka Vâlidemiz'den rivâyet olunmuş:¹

مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَلْقَى اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ
غَدًا رَاضِيًا فَلْيُكْثِرِ الصَّلَاةَ عَلَيَّ

(الديلمى عن عائشة)

RE. 424/3 (*Men serrahû en yelka'llàhe azze ve celle gaden râdiyen*) “Her kimse ki, yarın Aziz ve Celil olan Allah’a, râzı olduğu halde mülâkî olmak isterse, mülâkî olmak onu sevindirirse; (*felyüksiri’s-salâte aleyye*) bana salât ü selâmı çok eylesin!” diye, bir salât ü selâm hadis-i şerifiyle başlıyorum.

Biliyorsunuz, sizlere cuma sohbetlerinde hatırlatıyoruz, cuma günü salât ü selâmı çok eylemek üzerine Efendimiz’in özel tavsiyeleri var:²

¹ İbn-i Adiy, *Kâmil fi’d-Duafâ*, c.V, s.18; Cürcânî, *Târih-i Cürcan*; c.I, s.404, no:688; İbn-i Hacer, *Lisânü’l-Mîzân*, c.IV, s.303, no:852; Zehebî, *Mîzânü’l-İtidâl*, c.III, s.196, no:6103; Hz. Aişe RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.I, s.504, no:2229; *Câmiü’l-Ehadîs*, c.XX, s.391, no:22437.

² Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.342, no:1047; Neseî, *Sünen*, c.III, s.91, no:1374; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.345, no:1085; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.8, no:16207; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.445, no:1572; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.118, no:1733; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.III, s.190, no:910; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.413, no:1029; Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.I, s.216, no:589; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.II, s.253, no:8697; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.17; Beyhakî, *Şuabü’l-İman*, c.III, s.109, no:3029; Beyhakî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.III, s.248, no:5789; Neseî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.I, s.519, no:1666; Şeybânî, *el-Ehad ve’l-Mesânî*, c.III, s.217, no:1577; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.IX, s.402; Evs ibn-i Evs RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.I, s.499, no:2202; *Keşfü’l-Hafâ*, c.I, s.188, no:501; *Câmiü’l-Ehadîs*, c.IX, s.289, no:8441.

إِنَّ مِنْ أَفْضَلِ أَيَّامِكُمْ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فَأَكْثُرُوا عَلَيَّ
مِنَ الصَّلَاةِ فِيهِ فَإِنَّ صَلَاتَكُمْ مَعْرُوضَةٌ عَلَيَّ
فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَكَيْفَ تُعْرَضُ صَلَاتُنَا
عَلَيْكَ وَقَدْ أَرِمْتَ قَالَ إِنَّ اللَّهَ حَرَّمَ عَلَيَّ الْأَرْضِ
أَجْسَادَ الْأَنْبِيَاءِ

(د. عن أوس بن أوس)

RS. 1162 (*Inne min efdali eyyâmiküm yevme'l-cumuati*) “Cuma günü günlerinizin en faziletlisidir. (*Feeksirû aleyye mine's-salâti fîhi*) O gün bana salât ü selâmı çok getirin! (*Feinne salâteküm ma'rudatün aleyye*) Muhakkak ki, sizin salât ü selâmınız bana arz edilir, bana tebliğ olunur. Yâni, sizin salât ü selâm ettiğiniz melekler tarafından bana bildirilir.” buyurdular.

(*Fekâlû*) Dediler ki: (*Yâ rasûla'llâh, ve keyfe tu'radu salâtünâ aleyke ve kad erimte?*) “Yâ Rasûlallah, hayattayken sana bildirileceğini anlıyoruz. Sen vefat ettikten sonra, kabrinde toprak olduktan sonra nasıl arz edilecek?”

(*Kâle*) Peygamber Efendimiz o zaman buyurdu ki: (*İnna'llâhe harrame ale'l-ardı ecsâde'l-enbiyâi*) “Allah-u Teâlâ Hazretleri yeryüzüne, peygamberlerin vücutlarını toprak etmeyi haram kıldı.”

Peygamber SAS Efendimiz'e salevat getirilince, melekler o salât ü selâmları Efendimiz'in

ruh-u pâkine tebliğ ediyorlar, götürüyorlar, sunuyorlar, “Yâ Rasûlallah, falanca sana salat-ü selâm eyledi.” diye... Böylece Rasûlüllah SAS Efendimiz’in rızâsına, selâmımıza mukâbele etmesine nâil ve mazhar olmuş oluyoruz. Onun için, cuma günleri salat ü selâmları çok yapacağız. Sair zamanlarda da çok yapmamız lâzım! Hattâ bir toplantı içinde, mutlaka Peygamber SAS Efendimiz’in mübârek ismi

anılmalı ve ismi anıldığı zaman da salât ü selâm getirmeli!

Bu konuda Ahmed ibn-i Hanbel’in Ebû Hüreyre RA’dan rivayet ettiğine göre, SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:³

مَا قَعَدَ قَوْمٌ مَّقْعَدًا لَا يَذْكُرُونَ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ
وَيُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
إِلَّا كَانَ عَلَيْهِمْ حَسْرَةٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَإِنْ دَخَلُوا
الْجَنَّةَ لِلثَّوَابِ

(حم. عن أبي هريرة)

(*Mâ kaade kavmün mak’aden*) [Herhangi bir topluluk bir yere oturur da, (*lâ yezkürûna’llâhe azze ve celle*) orada Aziz ve Celîl olan Allah’ı

³ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.463, no:9966; Neseî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.VI, s.108, no:10242; Ebû Hüreyre RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.IX, s.148, no:25454; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.XIX, s.75, no:20226;

Tergîb ve Terhîb, c.II, s.263, no:2331.

zikretmezlerse, (ve *yusallûne ale'n-nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selem*) ve Peygamber SAS'e salevat getirmezlerse, (*illâ kâne aleyhim hasreten yevme'l-kıyâmeh*) mutlaka bu onlar için kıyamet gününde bir pişmanlık olur; (ve *in dehalü'l-cennete li's- sevâb*) başka sevaplarından dolayı cennete girseler bile...]

Anlaşıyor ki, Allah-u Teâlâ'nın adı anılmadan, Peygamber Efendimiz SAS'e salât ü selâm getirilmeden başlayıp biten bir toplantı, çok kötü bir toplantı oluyor. Çok hayırsız, bereketsiz bir toplantı oluyor. Toplantılarda da SAS Efendimiz'i unutmayalım, Efendimiz'e salât ü selâmı çok eyleyelim!

Demek ki, yarın aziz ve celîl olan Allah'a o râzı olduğu birhalde kavuşmaktan kim hoşlanırsa, böyle bir kavuşma kimi memnun ederse – ki hepimizi memnun eder– Peygamber SAS Efendimiz'e salât ü selâmı çok edecek.

Burada *râdıyen* kelimesi var, Arapça'da buna hal derler. (*Men serrahû*) “Her kimseyi ki sevindirir; (*en yelka'llâhe azze ve celle*)

Aziz ve Celil olan Allah'a kavuşmak (*gaden*) yâni yarın, ahiret hayatında, (*râdıyen*) razı halde, hoşnut halde...”

Tabi burada iki ihtimal var: *Râdıyen* kelimesi, kişiyle ilgili olabilir. Yâni:

“—Her kim ki, Allah'la karşılaştığı zaman, mazhar olacağı lutf- u ilâhilerden hoşnut ve râzı bir şekilde kavuşmak isterse, yâni karşılaştığı güzel olaylardan hoşnut ve râzı olacak bir şekilde

Allah'a kavuşmak istiyorsa, salât ü selâmı çok etsin!" mânâsına; bu bir...

İkincisi, bu *râdıyen* sıfatı Aziz ve celil olan Allah'a âit olabilir.

O zaman:

"—Allah kendisinden, hoşnut ve râzı bir şekildeyken, Allah'ın huzuruna çıkmak istiyorsa, kim böyle bir duruma kavuşmak istiyorsa, böyle bir durum kimi memnun ederse; Efendimiz'e salât ü selâmı çok etsin!" demek olur.

Her iki mânâ da uygun. Dilbilgisi kaideleri yönünden ikisi de mümkün.

Tabii, Allah bir kulundan râzı oldu mu, onu da râzı eder. Onun için ayetlerde:

يَا أَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ ارْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكِ رَاضِيَةً
مَرْضِيَّةً فَادْخُلِي فِي عِبَادِي وَادْخُلِي جَنَّاتِي

(الفجر: ٢٧-٣٠)

(*Yâ eyyetühe'n-nefsü'l-mutmainneh*) [Ey mütmain olan nefis, ey huzura kavuşmuş insan! (*İrciî ilâ rabbike râdıyeten merdıyyeh.*) Sen ondan hoşnut, o da senden hoşnut olarak Rabbine dön! (*Fe'dhulî fî ibâdî*) Seçkin kullarım arasına katıl! (*Ve'dhulî cennetî*) Ve cennetime gir!] (Fecr, 89/27-30) diye geçiyor.

Kul râzı olsa, demek ki Allah ona râzı olduğu imkânları vermiş de ondan râzı; veyahut Allah kulundan râzı olsa, demek ki o râzı olduğuna göre kulun durumu iyi olacak. Bütün bu iki durum da aynı kapıya çıkıyor.

Demek ki, Peygamber SAS Efendimiz'i sevmeliyiz; sevgimizi salât ü selâmı çok söylemekle fiilî duruma geçirmeliyiz. SAS Efendimiz'in hayatını okumalıyız. Efendimiz'in sîretini, sünnetini bilmeliyiz, hadis-i şeriflerini öğrenmeliyiz. Sünnetine uygun yaşamalıyız, rızâsını kazanmağa çalışmalıyız. Ümmetine güzel hizmet etmeliyiz. Kendisine de salât ü selâmı çokça etmeliyiz.

Bazan böyle vaaz ettiğimde kardeşlerimizden söz alırım, siz de söz verin aziz ve sevgili Akra dinleyicileri! Her gün yüz defa, Peygamber Efendimiz'e salât ü selâm getirmek benden size bir tavsiye... Zaten Peygamber Efendimiz hadis-i şerifinde buyurmuş, benden de size bir yâdigâr olsun.

“—Es'ad Hoca bir vaazında söylemişti, ben de o günden itibaren kabul ettim, çok sevaplıymış. Ondan sonra her gün yüz defa Efendimiz'e salât ü selâm getirmeyi kendime âdet edindim, vazife edindim, vird edindim.” diye kendi kendinize söz vermenizi ricâ ediyorum. Çünkü çok sevaplı... Dünya ve ahirette çok faydasını göreceksiniz.

Böylece sevinçle ilgili bir hadis-i şerifi şimdi size söylemiş olduk. Sevindirici bir haber vermiş olduk. İçinize neşe katacak, ruhunuzu ferahlatacak bir hadis-i şerif bu...

b.Sof Giyinmek

İkinci hadis-i şerif Ebû Hüreyre RA'dan... Hemen bu birinci hadis-i şerifin altında yer almış: ⁴

مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَجِدَ حَلَاوَةَ الْإِيمَانِ فَلْيَلْبَسْ

الصُّوفَ تَذَلُّلاً لِرَبِّهِ عَزَّ وَجَلَّ

(الديلمى عن أبى هريرة)

RE. 424/4 (*Men serrahû en yecide halâvete'l-îmâni felyelbesi's- sûfe tezellülen li-rabbihî azze ve celle.*)

Bu da kısa bir hadis-i şerif, biraz bizimle ilgili olduğu için uygun düştü. Peygamber Efendimiz Ebû Hüreyre RA'ın rivâyet ettiğine göre:

(*Men serrahû en yecide halâvete'l-îmân*) “Her o kimseyi ki îmanın tadına ermek, tadını tatmak, sevindirirse, sevindirecekse...” Yâni Türkçe, dolambaçsız olarak söylememiz gerekirse: “İmanın tadını duymayı seven, böyle bir duruma kavuşmaktan sevinecek olan bir kimse ne yapsın?.. (*Felyelbesi's- sûf, tezellülen li-rabbihî azze ve celle*) Aziz ve celîl olan Rabbine karşı tevazuunu ifade edecek bir kıyafet olarak, yün giyinsin!” diyor.

Aziz ve sevgili kardeşlerim, şimdi Yirminci Yüzyıl'dayız. Kıyafetlerimizi yaptığımız

⁴ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.536, no:5671; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd- Duafâ*, c.III, s.252; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.381, no:22408; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XX, s.381, no:22408.

malzemeler çok çeşitlendi. Bunların tabii olanları var; yün ve pamuk gibi, keten gibi, ipek gibi... Sun'î, yapma olanları var, sentetik elyafla yapılmış kumaşlar deniyor, çeşitleri sayılamayacak kadar fazla... İsimlerini söylesem belki cemaat bilmez, belki ben hepsini sıralayamam. Şimdi çeşitli kumaşlarla elbiselerimizi yapıyoruz, giyiniyoruz, giyimimize de özen gösteriyoruz.

Doğrusu, ben de arkadaşlarıma diyorum ki:

“—Güzel giyinin, güzel giyinmeye dikkat edin! Çünkü Allah kendisi güzeldir, güzelliği sever. Bir de siz İslâm'ı temsil ediyorsunuz, uzaktan görenler İslâm'dan korkmasınlar; bir müslüman nasıl olur, görsünler. ‘Bak işte giyimi güzel, hâli güzel, yüzü güzel, davranışları güzel, sözü güzel, yumuşak, tatlı, sevimli, sokulgan, ılık, hoş bir insan!’ desinler.” diye söylüyorum.

Ama o devirde, Peygamber SAS Efendimiz'in asr-ı saadetine doğru gittiğimiz zaman, tabii imkânlar şimdiki gibi değil, tarif edilemeyecek kadar başka türlü... Bir kere dokuma yok, dokuma çok zor bulunan bir şey. İşte Yemen'den bazen bürd-i yemânî denilen kumaşlar gelirmiş. Bazen belki Mısır'dan, Şam'dan tüccarların develere yükleyip, kervanlarla getirdiği kumaşlar vardı. Ama onlar pahalıydı.

Öteki insanlar giyimlerin neyle sağlayacaklar?.. O zaman en kolay bulunan malzeme, en ucuz malzeme ve en çabuk yapılan, fakirin giyebildiği malzeme, o zaman yün... Çünkü zavallılar ya koyun güdüyorlar, ya deve güdüyorlar,

bunların yünlerinden kendilerine çeşitli şeyler yapıyorlar. Yünlerini eğiriyorlar, iplerinden de örerek, dokuyarak bir şeyler yapıp bürünüyorlar, giyiniyorlar.

Tabii terzilik de her halde şimdiki gibi hiç değildi, yok denilecek kadar azdı. Belki iki parça kumaşın bir kısmını alt tarafa sararak, bir kısmını üst tarafa sararak, bürüyerek geziyorlardı. Belki basit mânâsıyla dikişli bazı elbiseler giyiniyorlardı ama, en kolay bulunan, en ucuz malzeme yün idi. İşte fakara o zaman yün giyerdi... Onun için fakirlerin alâmeti gibi oluyor, basit bir kıyafet oluyor.

Peki zenginler, imkânları, paraları olanlar ne giyerlerdi?.. Herhalde, Yemen'den, Mısır'dan, Şam'dan getirilen ince kumaşlar; insanı serin tutan, kaygan, haşın olmayan, vücudu kaşımayan, rahatsız etmeyen kıyafetler giyerlerdi.

Tabii Peygamber SAS Efendimiz bize bu hadis-i şerifinde neyi tavsiye ediyor? Mütevâzîâne giyimi tavsiye ediyor. “Rabbine karşı tevazu göstermek için sof elbise giysin; îmanın tadını duyar.” buyuruyor. İmanın tadı nasıl duyulacak?.. Allah rızâsı için, öğünmekten, böbürlenmekten, farfaradan, tantanadan, debdebeden, gösterişten, kibirden, kendini beğenmişlikten, caka satmaktan, fiyaka satmaktan, –biraz daha böyle gençlerin tabirlerine doğru yaklaşırsak– havalı hareketler yapmaktan, Allah rızâsı için, güzel ahlâk eseri olarak uzak durmak...

Karşısındakine sevgi için, saygı için, kendisinin kusurlarını bildiği için, Allah'ın mütevâzi insanları sevdiğini, kibirlenenleri sevmediğini düşünerek; belki karşısındaki yoksul, fakir bir kimsedir ama, ahlâkı güzeldir de, Allah onu daha çok seviyordur diye; belki fakirdir ama, huyları daha iyidir diyerek insanları sevmek insanlara saygı göstermek, sevgi göstermek... Bu çok önemli.

İmkânı da olsa, sof giydiği zaman tevazu göstermiş oluyor. Yâni kendisini saklamış oluyor, böbürlenmemiş oluyor, halk adamı olmuş oluyor. Halkın yadırgamadığı bir kılıkta, kıyafette olmuş oluyor, mütevâzi bir kıyafet oluyor.

Şu devirde şimdi, yün çok kıymetli bir malzemedir. Hakikaten güzel bir malzemedir, vücuda faydalıdır. O devirde öyle değildi. Anadolu'daki manzaraları göz önüne getirin: Hanımların ellerinde bir takım eğirme aletleri, yünleri kucaklarına alırlar, koltuk altlarına sıkıştırırlar, eğire eğire, o yünleri birbirine bağlayarak ip yaparlar. Sonra, onları basit şekillerde, ya şişlerle örerler, ya da basit tezgahlarla dokurlar. Kendilerine ehram dediğimiz, örtü dediğimiz, sofraya örtüsü dediğimiz, bele bağladıkları cinsten bir şeyler yaparlar idi... Belki Anadolu'dan bunları hatırlarsınız.

Bu halkın hemen hemen hepsinde olabilen malzeme, bunda bir övünç olmaz. Sâde bir kıyafettir, bunu giysin diye Efendimiz tavsiye

ediyor. Kibri tavsiye etmiyor. Bazıları kibir alâmeti olarak elbisesinin arkasını uzun tutardı, elbisesi arkasından sürünürdü. İslâm'da bu yok...

Hattâ Suudî Arabistan'a giden arkadaşlar bilirler, orada da çeşitli giyimler var. Bazıları giyimlerini, giydikleri zaman ayaklarının üstünde bir mertebede tutuyorlar, yâni yere sürünmeyecek gibi, Efendimiz'in tavsiyesine uygun olsun diye... "İşte bak, bunlar tam sofu, tam sünnete uygun hareket eden insanlar!" diye belli oluyor. Yerlere sürünmüyor, uzun yapmıyor, çamurlanmıyor, tozlanmıyor. Tabii, Efendimiz'in tavsiyesine deuygun olmuş oluyor.

Demek ki, Peygamber SAS Efendimiz aslında, tevâzuyu tavsiye etmiş oluyor. Gösteriş yapmamayı, kimseye tepeden bakmamayı tavsiye etmiş oluyor.

c. Sôfîler ve Hizmetleri

Aziz ve sevgili kardeşlerim, buradan başka bir şeye geçmek istiyorum. Biliyorsunuz, sôfi dediğimiz, mutasavvıf dediğimiz, Mevlâna Celâleddîn-i Rumî gibi, Abdülkâdir-i Geylânî Efendimiz Hazretleri gibi, Bahâeddîn-i Nakşibend Hazretleri gibi, Ahmed-i Yesevî Hazretleri gibi, Yunus Emre gibi, tarihimize döndüğümüz zaman göğsümüzü kabartan, içimizi sevgiyle dolduran, milletimize sevgiyi öğreten, saygıyı öğreten, îmanı, ihlâsı öğreten çok büyük şahsiyetler var. Biliyoruz, bunlara mutasavvıf diyoruz, seviyoruz.

Menâkıbını anıyoruz: Odunculuk yapmış da, şöyle mütevaziymiş, böyle mütevaziymiş... Falanca büyük sôfi, filanca şehirde çok yüksek bir mevkîdeymiş de, tasavvufî terbiye alayım diye, o mevkîden vazgeçmiş, nasıl mütevazi hareket etmiş de, sonra neler olmuş... Sôfileri biliyorsunuz, güzel ahlâkını duyuyorsunuz, şiirlerini, ilâhilerini biliyorsunuz.

Hepimiz seviyoruz. “Tarihte en çok kimi seversin?” denilse, yâni en çok sevilen insanlar sayıldığı zaman, ilk akla gelen sôfiler oluyor, mutasavvıflar oluyor.

Bunların da tabii, Allah’ın sevgili kulları olanlarını daha çok seviyoruz. Hüsn-ü zan ettiğimiz veyahut bir takım emarelerinden, alâmetlerinden, Allah’ın sevgili kulu olduğunu bildiğimiz kimseleri daha çok seviyoruz.

Meselâ Ankara’da bir cami var, Hacıbayram Camii... Hacı Bayrâm-ı Velî diyoruz, yâni *velî* Allah’ın sevgili kulu demek. Demek ki hayatında insanlar onu denemişler, tanmışlar, dikkat etmişler, belki birileri rüyalarında gördüler, belki kerâmetlerini gözleriyle müşahede ettiler; “Tamam, bu Allah’ın sevgili kulu, evliyâsı!” diye karar vermişler. İsminin arkasına lakab olarak takılmış, sabit bir kelime olarak girmiş, Hacı Bayrâm-ı Velî olmuş. Veyahut Hacı Bektaş-ı Velî... Hacı Bektaş’ın da evliyâullahtan olduğunu kabul etmişler, Hacı Bektaş-ı Velî demişler.

Herkese bu sıfat verilmiyor ama, bazı kimselere verilmiş. Bazıları da tevâzuan o sıfatları kullanmamışlar, kendilerine sâde sıfatlar takıştırmışlar, kendilerini öyle tanıtmışlar. Bizim mübârek Yunus Emre'mizin "Derviş Yunus, Miskin Yunus, Yoksul Yunus..." dediği gibi.

Seviyoruz, ama bu adamları sevmek bizim bir aldanmamızdan kaynaklanmıyor; veyahut da onların bizi aldatmasından, göz boyamasından kaynaklanmıyor. Zâten onların çevresindeki insanlara aldırış ettiği filân yok... Allah'ın rızâsını kazanmağa çalışıyor. Her yaptığı şeyi Allah rızâsı için yapıyor, Allah'ın rızâsını gözetiyor. Hayır yapıyor, hasenât yapıyor, fedakârlık yapıyor, sabrediyor, şükrediyor, iyilik yapıyor. Arkasında eser bırakıyor, başka insanlara güzel şeyler öğretiyor... Binbir güzelliğiyle seviyoruz.

Gönlümüze taht kurmuşlar, gönlümüzün tahtında oturuyor bu mübarekler... Sultan değiller ama mânevî âlemin sultanları... Bir çoğuna da bu sıfatı yakıştıırıyoruz, bu sıfatla anıyoruz. Meselâ Mevlâna Hazretleri, sıfatı *Molla Hünkâr... Hüdâvendigâr* veya *hünkâr*, sultan mânâsına gelen bir kelime.

Onlar da herhalde bizden çok önce, bu hadis-i şerifleri okumuşlardı. Allah'ın rızâsını kazanmak istiyorlardı, îmanın lezzetini duya duya yaşamak istiyorlardı, îmanlarına göre yaşamak istiyorlardı. Bu bizim en tabî hakkımız. Bir insanın ilk hakkı, îmanın gereğini yaparak yaşaması. İnsan haklarının en başında gelen haklardan birisi...

İnsan niye dindar bir hayat seçiyor?.. Ahiret var, onun için... İmanın kendisine bildirdiği hususlar var, onun için... Samîmî hareket etmesi lâzım. İmanın gereği olarak, mâlî fedakârlıklarda bulunuyor, bedenî zahmetlere, meşakatlere râzı oluyor. Mecbur olmadığı halde, sırf Allah rızâsı için, çağrılmadığı halde, kanun olmadığı halde orduya katılıyor, gazi oluyor, alperen oluyor, seferlere katılıyor. Maaş almadan orduda hizmet ediyor, Allah rızâsı için... Kefenini boynuna dolamış, sefere gidiyor, “Öleyim de, şehid olayım!” diye. Hudut kalelerinde, Allah rızâsı için bekçilik yapıyor, bunun sevabı çok...

“—Allah bana şehidlik nasib etsin!” diye ön safta çarpışıyor. Düşmana arkayı dönüp kaçmak en büyük günahlardan birisi diye, düşmandan yüz döndürmüyor. Geriye kaçmıyor, sebat ediyor, tek kişi kalsa bile, kahramanlıklar gösteriyor, destanlar yazıyor; Plevne müdafaası gibi, Kanije müdafaası gibi... Tarihte bunları takdirle anıyoruz.

Bunların hepsinin kaynağında ne var?.. Bunların hepsinin kaynağında samîmî dindarlık var, îman var. İmanın gereğini yaşamış ecdâdımız... “Ben mü’minin, ben Allah’a inanmışım, kâinatı yaratan, bunca güzelliklerle donatan Rabbimin kuluyum, emri neyse onu yapmak istiyorum.” diyor.

“—Pekiyi, müslümanlar niçin savaş yapmışlar? Bu kadar duygularla dolu olan, âlemlerin Rabbine inanmış, bütün güzellikleri yaratan Rabbine güzelce kulluk etmek isteyen bir müslüman niçin savaşıyor?..”

Haksızlık olduğu zaman savaşıyor, haksıza karşı savaşıyor, zâlime karşı savaşıyor. Bizim ecdâdımızın savaşları incelenirse, çoğu savunma savaşıdır ama, gâlip gelmişizdir. Yâni, Anadolu'ya haçlılar az mı sefer yaptılar, az mı yakıp yıkıp geçtiler?.. Antakya'yı nasıl mahvettiler, Kudüs'ü nasıl yakıp yıktılar. Geçtikleri yerleri nasıl yangın yerine çevirdiler. Hattâ bizim ülkemizde değil, haçlı orduları Tuna boylarından gelirken, şehirleri yaka yaka gelmişler. Ne yapsınlar; bunlar karşısında savunma yapmışlar, tedbir almışlar.

İslâm âleminin hiç umulmayan başka köşesindeki ecdâdımız, Orta Asya'dan kalkmışlar, düşmanların saldırdığı Anadolu'ya gelmişler. Mübarek, tehlikeli yere ne gidiyorsun? Bulduğun yerde rahat yaşa!.. Ama orada Allah'ın rızâsını kazanmak var. Allah için şehid olacak veyahut gazi olacak. Kalkmış gelmiş, Anadolu'yu korumak için, İslâm âlemini korumak için vazife görmüş. Ama Allah, bu güzel niyetlerin karşılığında onları üstün kılmış.

Hattâ çarpıştığı orduların âit olduğu milletler bile onları sevmiş. “Ben Türk'ün adaletine, insaniyetperverliğine, merhametine hayrânım, o gelsin; başımızdaki zâlim, despot derebeyi gitsin! Müslüman idâresi daha âdil...” diye onlar istemiş. Hayran kalmışlar sevgi duymuşlar. Yoksa bu topraklar, bu diyarlar öyle büyük kuvvetlerle fethedilmemiş, gönüllerden fethedilmiş. Az kuvvetle, çok büyük ordular yenilerek, ama ahâli tarafından sevgi ile karşılanarak oralar fethedilmiş.

Bugün dahi Bulgaristan'ın, Yugoslavya'nın, Romanya'nın yaşlılarıyla bir kahvehanede sohbet ederseniz, "Neydi o günler!" diye o eski günleri ve ecdâdımızın iyiliklerini sayıp, döküyorlar. Bunların sayısız misâlleri var.

Demek ki dervişler, bunları Allah rızâsı için yapmışlar. Hattâ müridler şeyhleriyle grup halinde, beraberce gitmişler. Anadolu'da, *Gâziyân-ı Rûm*, *Sôfiyân-ı Rûm*, *Bâciyân-ı Rûm* diye alperenlerin, bu eski insanların halleri; Orta Asya'da, Hindistan'da, Afrika'da, Avrupa Kıtası'nda bunların tarih kitaplarına geçmiş destânî hayatları var. Sôfîler, Allah'ın rızâsını kazanmak için bu yola da girmişler. Neden?.. İmanları neyi gerektiriyorsa onu yapıyorlar da onun için. İmanlarının bir gereği de tevâzu olduğundan mütevâzi elbiseler giymişler. Bunun kaynağı ne? Sôfîler niye sof giymiş, yün giymişler, niye bu cemaate sôfî diye isim verilmiş? Yün giydiklerinden besbelli, isimlendirilmesi sof kelimesiyle ilgili...

Demek ki bu hadisleri okumuşlar, Allah'a karşıtevâzûlarından, mahviyetkâr kullar olduklarından, kimseye tepeden bakmadıkları için, "Allah'ın huzurunda kullarına sevgi göstermek, şefkat göstermek, onun rızâsını kazanmağa vesiledir." diyerek, sof giymişler. Ondan sonra da öteki güzel huyların da hepsini uygulamışlar. Yâni, "Huylardan bir tanesini uygula, ötekileri yapma!" dememişler.

İnsanın şahsiyeti bir bütündür, yâni her cephesiyle bir bütündür. Şurada yalan söyleyen

bir insan, öbür tarafta da döneklilik yapabilir. Neden?.. Şahsiyetinin burasında bir kusur varsa, kendisinde bir eksiklik olduğu için, ondan dolayı böyledir. Onun için onlar şahsiyet bütünlüğünü çok önemli görmüşler. Ahlâklarını, yâni kendi huylarını, iç âlemlerini gözlem altına almışlar, hatalarını düzeltmeye çalışmışlar ve güzel olan şeyleri yapmağa çalışmışlar. Allah onlardan râzı olsun...

Onları çok seviyoruz, milletçe seviyoruz. İnsanî medeniyetimizin medâr-ı iftihârı... Dünyada pek çok medeniyet var; Hint medeniyeti, Çin medeniyeti, Avrupa medeniyeti, Mısır medeniyeti... Ama Mısır medeniyetinin neresini seversiniz, neresini alkışlarsınız ki; bir herif-i nâ-şerif için yüz elli metre yüksekliğinde ehram yapmışlar, sonra onu tanrı yerine koymuşlar, kendileri gibi bir insana tapınmışlar. İnanç bakımından yanlış... Akıl mantık bakımından da, bir insan öldü mü, iki metre boyundaki bir çukur, elli santim derinliğindeki bir çukur yeterken, karyola kadar, somya kadar büyük taşları yığarak yüz elli metre yüksekliğinde bir dağ yapmak, onun içinde koridorlar yapmak, altınların, gümüşlerin içinde bir cesedi gömmek çok yanlış...

Ehramlar dünyanın harikalarından birisi ama, Mısır medeniyeti abes bir medeniyet... Yâni, abesle iştigâl etmişler, lüzumsuz işler yapmışlar. Hint medeniyeti; bakıyorsunuz, saçma sapan şeyler... Ama bizim ecdâdımızın medeniyeti insanî medeniyet, îmanî medeniyet, ahlâkî medeniyet... Süleymaniye bir maddî eser

olarak muhteşem, veyahut falanca mimarî eser sağlam, büyük, görkemli, muhteşem bir eser ama, bizim bir şairimizin duyguları da muhteşem... Bir sôfimizin ahlâkı da muhteşem, davranışları da muhteşem... Bir padişahımızın güzel bir sözü de muhteşem.

Meselâ, Kânûnî Süleyman *Muhibbî* ismini almış. Şiirde o ismi kullanmış, mahlâs diyoruz. Bir de divan tertip etmiş; yâni şiirleri çok, bir parmak kalınlığında bir divan teşkil ediyor, *Muhibbî Divanı* diye. Padişah Kânûnî Sultan Süleyman diyor ki:

*Nefs hazzın ey Muhibbî, vermegil hayvan sıfat,
Zabt-ı nefis et, ârif ol, âlemde insanlık budur.*

Yâni bir beyit ama, padişahın iç dünyasını gösteriyor. Ne diyor? “*Zabt-ı nefis et!* Kendi nefsinin çektiği arzularını tut, kendine hâkim ol, irâdeni kuvvetli eyle, nefsinin her istediğini şımarıkça, hoyratça, ‘Ben padişahım!’ diye, ‘Her istediğimi asarım, keserim!’ edâsıyla yapmağa kalkışma, nefesine hâkim ol!” diyor. Yâni, “İçinden gelen duyguları bir süzgece, bir teftişe, biraraştırmaya tâbi tut. Lâyık olmayanlarını içinde tut. *Zabt-ı nefis et, ârif ol!*” diyor.

Arif sözü çok önemli... Arif sözü irfanla, ma’rifetle ilgilidir. Arif ol demek, yâni irfan ehli ol, ma’rifet ehli ol demek... O ma’rifet de ma’rifetullahtır, yâni Allah’ı bilen insanın ma’rifetidir. Yoksa hüner mânâsına, sanat mânâsına âriflik değil. *Arif* ne demektir?..

Allah'ı bilen insan, ma'rifetullahı ermiş, muhabbetullahı gönlüne yerleştiren insan demektir. “Nefsine hâkim ol da Allah'ın sevgili kulu ol! Allah'ı bilen, Allah tarafından sevilen, Allah'ın râzı olduğu, Allah'ı seven gerçek bir müslüman ol, ihlâslı müslüman ol!..

“*Zabt-ı nefis et, ârif ol, âlemde insanlık budur.*” Yâni, insanı öteki mahlûklardan ayıran nokta, nefisine hâkim olmasıdır. Aklını, ilmini, irfanını kendisine rehber edinmesidir. Öyle olursa, o zaman insan insan oluyor.

Öteki mahlûkât ne yapıyor?.. Meselâ bir kediyi düşünün, daha başka bir mahlûku düşünün; içindeki arzularını yerine getirmek için saldırıyor, parçalıyor, kaçırıyor, mutfakta tencereyi deviriyor, pırzolayı çalıyor... vs. Yâni bu kedicik et kokusu duydu mu, böyle yapar; ciğeri gördü mü dayanamaz, çalar. Neden?.. Hayvan da onun için, duygularını frenleyemiyor.

Onun için, “*Nefs hazzın ey Muhibbî, vermegil hayvan sıfat.* Nefsinin her istediğini hayvanlar gibi, o istiyor diye hemen yapmağa kalkışma! *Zabt-ı nefis et, nefsinizi zabtet, yâni tut, hâkim ol, dizginle; ârif ol, âlemde insanlık budur, asıl insanlık budur.*” diyor.

Dönelim sözümüzün başındaki, gazetelerden bu günlerde okuduğum, dehşet içinde kaldığım olaya; iki kardeş, yetişmiş, akıllı uslu iki kimse. Akıllı derken deli değil demek istiyorum, aklını beğendiğim için değil... Yâni o yaşa kadar gelmiş iki kimse, gece içki alemini yapmağa kalkıyorlar. İçki içmek günah... Neden?..

İçki şuuru, aklı götürdüğü için, bütün kötülüklerin kaynağı olduğundan günah. Peygamber SAS buyuruyor ki:

الْخَمْرُ أُمُّ الْخَبَائِثِ

(طس. عن ابن عمرو)

(*El-hamru ümmü'l-habâis*)⁵ “İçki ümmü'l-habâistir, yâni bütün kötülüklerin anasıdır, bütün kötülükler ondan doğar.”

İnsan içki içti mi, aklı gitti mi, akılsızlıktan neler yapar, neler?..

Ben dergilerimde, yazılarımda böyle şeyler söyleyince bizim devrimbaz, düzenbaz ilericiler kızıyorlar:

“—Vay, üniversite profesörü ama bu çağda bu ne kafa, içkiyi engelliyor.”

Buyur işte, siz içkiyi engellemiyorsunuz, engellemediniz, bu cinayette sizin de suçunuz var. İçki için toplandılar, bir de kadın çağırmışlar alem yapmak için, ama içki var. İçki olmasa o feci durum olmayacak. İçki içiyorlar, içki içince şuuruları gidiyor, bir kardeş diğerini öldürüyor. Bu hadise, İslâm'ın hâkim olmamasının ne kadar kötü olduğunu gösteriyor.

Ben şimdi diyorum ki, İslâm her şeye hürriyet vermez, İslâm tam demokrasi değildir. İslâm,

⁵ Dâra Kutnî, *Sünen*, c.IV, s.247, no:1, 4; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IV, s.81, no:3667; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.68, no:57; Abdullah ibn-i Amr ibnü'l-As RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.V, s.523, no:13183, 13246; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.205, no:1225; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.XII, s.417, no:12215.

İslâm'dır, demokrasiden de üstün bir nizamdır. Çünkü içki içmek demokraside serbest, kardeş kardeşi ondan öldürüyor. Falanca adam trafik kazasını içki içtiği için yapıyor. Almanya'da, Avrupa'da görüyoruz, yollarda kontrol yapıyorlar, içkiliyken araba kullananları cezâlandırmağa çalışıyorlar... Amerika'da 1930'lu yıllarda, içki bir ara tamamen yasaklanmış, ama tutturamamışlar.

Akıl için yol tektir: İçki insanın kafasına zararlı, aklına zararlı, topluma zararlı bir şey... Siz yasaklamıyorsunuz, ama İslâm yasaklıyor. Yasaklamakla fena etmemiş, çünkü içki fena, içkinin sonuçları fena...

Aziz ve sevgili kardeşlerim! Tabii Yirminci Yüzyıl'da toplumlar arasındaki duvarlar kalktı, herkes herkesin fikrini duyuyor. Hattâ herkes herkese seyahat ediyor. Biz şu anda Avrupa'da olduğumuz gibi, Avrupalı birisi de Türkiye'ye geliyor. Kalkıp buradan Hindistan'a gidebiliyor, biz de Çin'e gidebiliyoruz vs. Herkes başkalarının fikrini görüyor.

O halde, Yirminci Yüzyıl'da elimizde çok güzel bir imkân var. Her şeyi incelemek, irdelemek, karşılaştırmak, değerlendirmek imkânına sahibiz. Olduğumuz yerde efsanelerle uğraşmıyoruz, gözümüzle görüyoruz. Ben Avrupa'yı gören, Amerika'yı gören, el- hamdü lillâh üniversitede çalışarak Allah'ın lütfuyla profesörlük seviyesine yükselmiş, yıllarca profesörlük yapmış bir kimse olarak, İslâm'ı tanıyan bir kimse olarak söylüyorum... Bazıları

İslâm'ı tanımıyorlar. İnsan tanımadığı şeye düşman olabilir, “*İnsanoğlu bilmediği şeyin düşmanıdır.*” diye söylenmiştir.

İslâm'ı tanımış bir kimse olarak, aydın bir kişi olarak kendimi kenara çekiyorum, şu Avrupa'ya bakıyorum, şu hristiyanlara bakıyorum, şu yahudilere bakıyorum. Filistin'de yapılan zulme bakıyorum; Avrupa'da olan olaylara bakıyorum. Avrupa'nın bizimle olan siyasetine bakıyorum, siyasetindeki çizgisine bakıyorum. Amerika'ya bakıyorum, Rusya'ya bakıyorum, kendimi hakem durumunda tutuyorum, inceliyorum; el-hamdü lillâh bizim yolumuz doğru, bunlarınkı yanlış... Bizim ahlâkımız güzel, bunlarınkı kötü...

Ama bizde kötü huylar yok mu?.. Var, işte kardeşin kardeşi öldürmesi fena, içki içmek fena, gece alem yapmak fena...

Demek ki, İslâm'dan uzaklaşıldığı için, Allah'ın “Bunlar kötüdür, yapmayın!” dediği şeyleri yaptığı için, insanlar o tür kötülöklere düşüyorlar. Allah bildirmiş, “Bu yasak, bu günah bunu yapmayın!” diye; ama yapıyorlar. Tabii yaptıkları için kendiliklerinden kendilerini cezâlandırmış oluyorlar ama, ilâhî irâde, Allah'ın kaderi de onları cezalandırıyor. Yâni sen Allah'ın sözünü dinlemezsən, Allah da seni cezâlandırır. Sen Allah'a itaat edersen, Allah'ı seversen, Allah da seni sever.

Bir kardeşimizin [Prof. Korkut Özal] televizyonda okuduğu ilâhi gibi:

*Sen Allah'ı seversen,
Allah seni sevmez mi?⁶*

Allah o zaman sever. Çünkü, İslâm nasıl bir din?.. İslâm akla, mantığa uygun, aklı koruyan, nesli koruyan, aileyi koruyan, dini koruyan, ruhu koruyan, sıhhati koruyan bir din... Ana amaçları insanın korunmasına yönelik bir din, güzel bir din...

Türklerin İslâm'ı benimsemesi tesadüfen olmamıştır. Hani komşularından bir din çıkmış,

⁶ İlâhinin tamamı:

*Seher vakti bülbüller,
Ne de güzel öterler;
Açınca tüm çiçekler,
Birlikte zikrederler.*

*Aman Allah illallah,
Dertlere derman Allah,
Gönüle şifa veren
Lâ ilâhe illallah! (NAKARAT)*

*Akşam olur giderler,
Boyun büker çiçekler,
Kim bilir ne söylerler,
Feryat eder bülbüller.*

*Onlar da bütün dertler
Yine de şükrederler
Salât selâm söylerler
Beytullah'a giderler*

*Sen Allah'ı seversen,
Allah seni sevmez mi?
Emrince hizmet etsen
Hak ecrini vermez mi?*

*Sen rıza kapısında,
Aman Allah'ım dersin;
Ol alemler sultanı,
Lebbeyk kulum demez mi?*

*Aşık Derviş ne söyler,
Söyler de, kimler dinler?
Bu yollar Hakk'a gider,
Gidenler rahat eder.*

ilk önce onu görmüşler, “Hadi bakalım, komşunun dinini biz de alalım!” diye müslümanlığı öyle tanımış, öyle müslüman olmuş değiller ki!.. Türkler, bütün dinleri tanımış bir millet... Orta Asya’dayken Budizm’i gördüler, Tibet’i tanıdılar, Tibet’i istilâ ettiler, oralara hâkim oldular. Hindistan’a indiler, Hint dinlerini tanıdılar, yüzlerce inanç, îtikad gördüler. Çin’e gittiler, Çin’i tanıdılar. Sibiryada yaşadılar, Sibiryada bozkırlarındaki bâtil inançları, Şamanizm’i tanıdılar. Hazar kıyılarından Avrupa’ya kadar geldiler, Macaristan’a, Almanya’ya kadar geldiler.

İslâm’ın gelmesinden önce oralarda hristiyanlığı tanıdılar. Bir kısmı yahudiliği tanıdı, yahudi oldu, bir kısmı hristiyanlığı tanıdı, hristiyan oldu. Ecdâdımız bunların hepsini bilen insanlar olarak, en güzeli olduğu için müslüman oldular. Yâni tesâdüfen veya o bölgede o din çıkmış olduğundan değil... Kendi bölgelerinin dinlerini bırakarak bu dîne girdiler. Bu çok önemli, bunun bilinmesi lâzım!.. Bilinmeyince tabii, yanlış işler oluyor.

Bu ikinci hadis münâsebetiyle tevâzuan sof, yün giyinmek derken, sôfilerden söz açılınca, tabii sôfiler çok tatlı insanlar olduğundan, tarihe ahlâk destanları yazdığından, onlar hakkında neler söylesek bitmez. Binâen aleyh bu devirde bunu çok söylememiz lâzım! Çünkü bu mâsum ve pırl pırl yola yan bakanlar ve söz atanlar, taş atanlar var, onun için de doğrusunu söylemek lâzım!..

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!.. Böylece bu hadisle birlikte iki oldu. Bir şey iki oldu mu, üçlemek iyidir; bir hadis-i şerif daha okuyalım! Bu üçüncü hadis-i şerifle sohbetimizi tamamlayalım!

d. Cemaatten Ayrılmamak

Üçüncü hadis-i şerif, İbn-i Ömer RA'dan rivayet edilmiş. Peygamber Efendimiz bu rivâyete göre buyurmuşlar ki:⁷

مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَسْكُنَ بُحْبُوحَةَ الْجَنَّةِ فَلْيَلْزَمْ

الْجَمَاعَةَ فَإِنَّ الشَّيْطَانَ مَعَ الْوَاحِدِ وَهُوَ مِنَ
الْأَثْنَيْنِ أَبْعَدُ

(الديلمى عن ابن عمر)

RE. 424/5 (*Menserrahû enyesküne buhbûhate'l-cenneti felyelzemi'l-cemâah*) “Cennetin avlusunda, içine girip de orta yerinde mekân tutup, köşklere kurulup iskân olmak, orada mesken tutup oturmak kimin hoşuna giderse, kimi sevindirirse; o kimse cemaate sarılsın, cemaate bağlansın, cemaate ters düşmesin, cemaatten kopmasın, cemaatten ayrılmasın, yanlış yola sapmasın!” Cemaat ne demek, topluluk demek... Topluma devam etsin.

⁷ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.536, no:5673; İmam Şâfiî, *Müsned*, c.I, s.244, no:1207; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.277, no:451; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.207, no:1033; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.V, s.406, no:9140;

Câmiü'l-Ehâdîs, c.XX, s.385, no:22421.

Sonra, Peygamber Efendimiz, bunun mânevî sebebini izah buyuruyor: (*Feinne's-şeytâne mea'l-vâhid*) “Çünkü tek kişi oldu mu, şeytan onu kandırabilir, onun yanında olur, ağzından girer, burnundan çıkar, damarlarında dolaşır, aklını çeler. Tek kişiye günahı işlettirir. Tek kişiye daha çok gücü yeter.”

(*Ve hüve mea'l-isneyni eb'ad*) “Ama iki kişi oldu mu, onlardan biraz daha uzaktadır.” Çünkü iki müslüman bir arada oldu mu, birbirlerine yardımcı olurlar, günahıtan korurlar, sevaplı işiyapmağa gayretli olurlar. Birbirlerini de îkaz ederler. Birisi namaza kalkamazsa ötekisi kapısına vurur;

“—Kardeşim, namazın vakti geçiyor, kalk namazı kılalım!” der. Şeytan onu uyuttu, sabah namazını kaçırttırdı ama, iki kişi, üç kişi olursa daha iyi, beş kişi olursa daha iyi olur. Koca cemaat olursa daha iyi olur.

İşte İslâm'ın toplum dini olduğunu gösteren bir hadis-i şerif... İSLÂM TOPLUM DİNİDİR! Bunun altını çizerek, büyük harflerle yazıyorum. Yâni insan toplumunu mutlu kılmak için, topluluğun düzenini sağlamak için, insanın toplum hayatı içinde mutlu bir yaşam sürmesi ve gereken görevleri yapıp toplumsal yaşamada çıkan faydaları da kendisi devşirmesi, onları da kazanması için İslâm çok önemli bir dindir. İslâm toplumu, cemaati, topluluğu tavsiye buyuruyor, ayrılığı tavsiye etmiyor, yalnızlığı tavsiye etmiyor.

“—Falanca adam, dağ başında bir ev tutmuş veya bir mağaranın içine girmiş, orada yaşıyor.”

İslâm böyle şeyleri istemiyor, topluluğu istiyor, büyük şehirleri tavsiye ediyor. Büyük şehirlerde ilim vardır, irfân vardır, medeniyet vardır.

Ben hep uzleti isterdim; sakın, küçük yerlerde, yaşamayı isterdim. “Orada bir ev alıp da toplumdandan uzak, kitapların arasında okur, yazar, böylece çalışır, ömrümü geçiririm.” derdim. Hocamız Mehmed Zahid Kotku Hazretleri, — rahmetu’llàhi aleyh, makamı âlâ olsun— her söylediğimde beni engellerdi. Neden razı olmadığını her seferinde söylemiyordu da bir seferinde dedi ki:

“—Evlâdım, küçük yerlerde insanın kıymetini bilmezler.”

Doğru, hakikaten küçük yerde, çok yüksek eğitim görmüş, çok mübarek insan gelse bile, o adamlar onu zerler, kızdırırlar, kıymetini bilmezler, iterler kakarlar... Büyük yerlerde, büyük şehirlerde kıymet biliniyor. Mcevherin değerini kuyumcu bildiği gibi, hakkaten öyle oluyor. Rahmetli dedem de:

“—Büyük şehirlere gidin! Çünkü büyük şehirlerde mektep vardır, doktor vardır. İnsan doktorsuz yerde hastalandığı zaman, ne yapacak?” derdi.

Biz o yüzden şehre yerleşmiştik.

Bu konuda bir hadis-i şerif var, bazı alimler zayıf diyorlar ama, tabii yine de doğru olması mümkün; çok seviyorum ve doğru olduğunu sanıyorum:

“—Şehirdekiler, köydekilerden beş yüz yıl önce cennete girecek.” buyruluyor.

Bu da İslâm'ın toplumsal yaşamaya teşvik ettiğini gösteriyor. Münferit yaşamaktan, inzivâ hayatı yaşamaktan ziyâde, toplum içinde gerekli iş bölümünü yaparak yaşamayı tavsiye ettiğini gösteriyor. İslâm böyle bir din ve toplum hayatını tanzim ediyor. Herkesin hukukunu, vazifelerini tarif ediyor. “Sen toplumda şöyle yapacaksın, sen böyle yapacaksın; görevlerin şunlar, hakların şunlar...” diye toplum nizâmını koruyor. O halde Yirminci Yüzyıl'ın ve bundan sonraki yüzyılların, çağların, çağlar üstü nizâmı İslâm'dır. En güzel nizam İslâm'dır.

İnsanlar bir şeyler yapıyorlar ama, güzel bir şey yapalım diye bazen nefislerinin esiri olarak, bir şeyler yapıyorlar. İçki yasak desek, içkiye alışmış birçok kimse karşımıza çıkıyor, diyor ki:

“—Siz nasıl yasaklarsınız, bu benim zevkim!” diyor.

İran'da seçimler olmuş, gazeteleri tâkib ediyorum; geniş görüşlü, kültür bakanlığı yapmış bir kişi başkan seçilmiş. Yorumcular, bizim gazetelerdeki yazarlar diyorlar ki:

“—İran halkı cinsel hürriyetini istiyor.”

Yâni kendi arzularını düşünüyorlar; yâni Allah korkusu olmazsa, iman olmazsa, insanlar vur patlasın, çal oynasın, eğlenmek isterler. Barlarda, pavyonlarda, milyonları, milyarları harcayanlar niye harcıyorlar, hükümet zoruyla mı yapıyorlar bunları?.. Hayır, keyiflerinden yapıyorlar, tatlı geldiği için yapıyorlar.

Tatlı ama; Hocamız (Rh.A)'in bir sözünü hatırladım:

“–*Hubb-ü dünyâ hoştur amma, âkıbet mevt olmasa!..*” derlerdi.

Bir de bunun hesâbı var, ahireti var. Bu dünya fâni... İnsan ne kadar yaşıyorsa yaşıyor, ondan sonra ölüyor. Ölümden korkmanın da faydası yok, kaçmanın da faydası yok, kaçsan da geliyor.

Bazı olayları hiç unutamıyorum. “İran’da büyük olaylar olmuş, bazıları İran’dan kaçtı.” dediler. Sonra o günlerde gazeteler yazdı: İran’dan kaçmış birisi, Antalya körfezinde boğulmuş. Yâni ecel geldi mi, İran’dan kaçmakla ecelden kurtulmuyor insan, Antalya körfezinde boğuluyor.

Geçen gün de zavallı bir İranlı işçi, İstanbul’da bir yerde, hafriyatta, kazıda çalışırken, kanalın kenarı çökmüş üstüne; zavallı ölmüş. Belli ki İran’dan geldiği için burada kendisinin geçimini sağlayacak, bir iş bulmağa çalıştı. Belki kaçak bir işçi olarak orada çalışıp, yevmiyesini alıp yaşayacaktı.

“–İran’dan niçin kaçtı, kendi ülkesi, orada dursaydı?..”

Kim bilir, bazen oluyor; ya mevcut idâreyi beğenmiyor, ya da mevcut idâre buna baskı yapmış olabilir. Kaçmış. Oradan kaçıyor ama, burada ecel geldi mi, baş ağrısı bahane oluyor ve insan ölüyor. Asıl mühim olan ahiret...

İnsanlar bir takım kurallar koyarlar, koyabiliyor.

Ondan sonra bir başka meclis geliyor, o kuralı değiştirebiliyor. Tamam, insanların, toplumun mutluluğunu sağlayan nizamın en güzelini, insanı yara-tan, onu en iyi bilen, her şeyi en iyi bilen Allah CC koymuş işte:

“–İçki içmeyin!” diyor. İçki içmemek yasak da değil, yâni içki devlet zoruyla da içilmiyor. İçmeyen, “Ben Yeşilaycıyım!” diyor, içmiyor. İçen de içiyor. Bazen içen içmeyenle de dalga geçiyor, fıkralarla... İçkiyi üreten firmalar da bunun güzel reklamlarını yapıyorlar. Bunları engellemek isteyen insanlara da içkiye alışmışlar kızıyor, “Vay, bizim keyfimizi, zevkimizi engelliyorsunuz.” diyorlar.

Tamam, sonucun ne olduğunu gr, anla, incele karşılaştır, hangisinin daha güzel olduğunu sen kararlaştır! Çünkü mal meydanda...

Allah-u Teâlâ Hazretleri İslâm’ı, güzel güzel anlamayı cümlemize nasib etsin... İyi müslüman olmayı nasib etsin... İhlâslı müslüman olmayı, tam müslüman olmayı nasib etsin... İmanın tadını duya duya, lezzeti ağzımızda şekerden tatlı olarak, onu hissede hissede yaşamamızı nasib etsin...

Cmlemize hayırlı, uzun ömür versin... Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

“–Müslümana uzun ömür yakışır, müslüman için uzun ömür iyidir.” Çünkü müslüman hayırlı iş yapar, yaşadıkça hayır daha çok olur. Hayırlı bir kaynak yaşıyor, yaşadıkça faydası daha çok olur, hayra verir.

Allah hayırlı ömür versin... Son nefeste hüsn-ü hâtime nasib etsin... Güzel bir şekilde, şerefli bir şekilde, şehid olarak, gâzi olarak, din yolunda, hac yolunda, cami yolunda, hayır yolunda, îman yolunda, Allah yolunda can vermeyi, ömrümüzü bitirmeyi, son nefesimizi vermeyi, nefeslerimizi tüketmeyi Allah nasib eylesin... Cennetiyle, cemâliyle cümlelerinizi, cümlemizi müşerref eylesin... İki cihanda aziz ve bahtiyar eylesin, şen eylesin... Allah hepimizden râzı olsun...

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

30. 05. 1997 - ALMANYA

[Bütün CUMA SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

